

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

 / А.М. Мамедов /
19 червня 2020 року

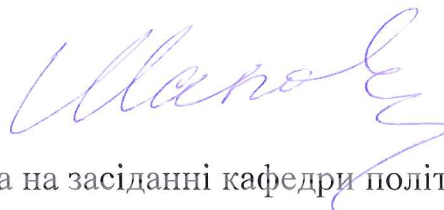
НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«Кримінальне право»
(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	Право
	назва спеціалізації
	Будівельне та містобудівне право

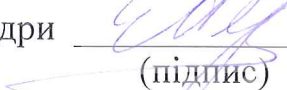
Розробники

Шаповалова І.В., к.ю.н.

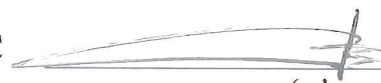
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол №12 від 17 червня 2020 року

Завідувач кафедри (підпис) (Перегуда С.В.) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності (НКМС): "Право"

Протокол №3 від 17 червня 2020 року

Голова НКМС (Халабуденко О.А.) (підпис) (прізвище та ініціали)

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

_____ / **А.М. Мамедов** /
19 червня 2020 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«Кримінальне право»
(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	<i>Право</i>
	назва спеціалізації
	Будівельне та містобудівне право

Розробники

Шаповалова І.В., к.ю.н.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол №12 від 17 червня 2020 року

Завідувач кафедри _____ (*Перегуда Є.В.*).
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності (НКМС): "Право"

Протокол №3 від 17 червня 2020 року

Голова НКМС _____ (*Халабуденко О.А.*)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2020-2021 рр.

шифр	Бакалавр ОПП		Форма навчання: денна								Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження		
	Назва спеціальності (спеціалізації)	на Кредитів	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних			КП	КР	РГ	р					
				Разом	у тому числі										
Л	Лр	Пз													
081	Право (Будівельне містобудівне право)	та	5	150	96	64		32		1			3	3	
081	Право (Будівельне містобудівне право)	та	4	120	80	46		34		1			I	4	

шифр	Бакалавр ОПП		Форма навчання: заочна								Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження		
	Назва спеціальності (спеціалізації)	на Кредитів	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних			КП	КР	РГ	р					
				Разом	у тому числі										
Л	Лр	Пз													
081	Право (Будівельне містобудівне право)	та	3	90	22	8		14		1			3	3	
081	Право (Будівельне містобудівне право)	та	6	180	34	12		22		1			I	4	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Кримінальне право» є засвоєння законодавчого визначення основних понять кримінального права; ознайомлення з найважливішими інститутами та положеннями Загальної та Особливої частини Кримінального Кодексу України; набуття навичок самостійного комплексного аналізу складу кримінального правопорушення, а також вміння визначення конкретних елементів відповідних складів кримінальних правопорушень; відпрацювання навичок та умінь правильного застосування отриманих теоретичних та методичних знань під час вирішення конкретних ситуаційних задач; формування науково обґрунтованих знань про закон про кримінальну відповідальність та кримінальну відповідальність загалом, а також про тенденції розвитку законодавства України і інших держав, ролі права в реалізації соціально-економічних перетворень в суспільстві, про заходи кримінально-правової боротьби зі злочинністю.

Основні завдання вивчення дисципліни «Кримінальне право України»:

- набути здобувачами вищої освіти знань, умінь і навичок (компетенцій);
- ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання на практиці;
- детальне вивчення положень Конституції, держави, Кримінального кодексу України, а також законів та інших нормативно-правових актів, що являються джерелами галузі кримінального права та їх вплив на суспільні відносини держави;
- досягнення такого кваліфікаційного рівня підготовки випускника, при якому він повинен оволодіти основними загальнокультурними та професійними компетенціями.

Компетенції студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми. ПРН5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю. ПРН6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. ПРН7. Складати та узгоджувати план
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	
ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	
ЗК14	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.	
СК1	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і	

	розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	власного дослідження і самостійно формувати матеріали за визначеними джерелами.
СК2	Знання і розуміння ретроспективи формування правових і державних інститутів.	ПРН8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного і всебічного встановлення певних обставин. ПРН12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.
СК4	Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.	ПРН13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту. ПРН14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
СК7	Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів кримінального права,	ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи. ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права.
СК8	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	ПРН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.	ПРН21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. ПРН23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- положення кримінального законодавства України;
- загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень;
- елементи складів кримінальних правопорушень;
- інститути кримінального права;
- систему та види кримінальних покарань, умови та порядок їх застосування;
- види кримінальних правопорушень та їх склад;

- основні положення кримінально-правової доктрини;
- підходи судової практики щодо тлумачення і застосування кримінального законодавства України.

вміти:

- правильно тлумачити кримінально-правові норми;
- тлумачити чинне кримінальне законодавство, використовувати теоретичні знання у правозастосовній практиці;
- правильно застосовувати норми Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України під час кримінально-правової кваліфікації;
- кваліфікувати кримінальні правопорушення у точній відповідності з законом;
- визначати характер та справедливність покарання обраного за конкретною справою;
- характеризувати складові елементи окремих складів кримінальних правопорушень;
- застосовувати кримінально-правові норми для вирішення конкретних практичних ситуацій;
- надавати точну кримінально-правову оцінку діям осіб.

Керівник курсу

Шаповалова Ірина Віталіївна

Науковий ступінь: кандидат юридичних наук

Посада: доцентка кафедри політичних наук і права

Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА

Профіль на сайті КНУБА: http://www.knuba.edu.ua/?page_id=47977

Контакти: (066)175-32-13

E-mail: shapovalovoi.iv@knuba.edu.ua ; irakozakova@gmail.com

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу «Кримінальне право» здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів над першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (курскових робіт), модульного контролю, складання заліку.

Лекція як провідна форма навчального процесу вводить в предметне поле знайомить з найважливішими проблемами юридичної науки, забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе студентам здобути цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної соціогуманітарної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал, подає його в навчально-орієнтованій інтерпретації.

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами першоджерел, посібників, підручників, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти

виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки, погляди, демонструють вміння та навички правового аналізу новітніх політико-правових процесів та явищ.

Плани практичних занять для студентів денної форми навчання охоплюють 18 тем з курсу «Кримінальне право» і розраховані на 66 годин практичних занять. Кожна тема містить окремі питання, висвітлення яких розкриває правову проблему в цілому. Плани семінарів розширюють, конкретизують і доповнюють лекційний курс.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук (ауд. 432). Крім того, бібліотека та навчально-методичний кабінет володіють розгалуженими фондами періодичних видань, ознайомлення з якими допоможе студентам актуалізувати отримані юридичні знання, зокрема вникнути в український політико-правовий вимір.

Під час роботи на семінарі студенти повинні продемонструвати свої знання вільно оперуючи засвоєним понятійно-категоріальним апаратом.

Високу оцінку студент отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власним конспектом та відповідними записами.

Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 10-15 хв., як правило, з трибуни перед аудиторією. Подальше обговорення доповіді включає такі форми участі в семінарі: доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

ЗМІСТ КУРСУ

МОДУЛЬ 1.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)

Змістовий модуль 1. Поняття, предмет, метод і завдання кримінального права України. Закон про кримінальну відповідальність. Поняття кримінального правопорушення. Кримінальна відповідальність. Склад кримінального правопорушення.

ТЕМА 1. Поняття кримінального права. Закон про кримінальну відповідальність. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі та просторі.

Поняття кримінального права як самостійної галузі права. Завдання та функції кримінального права. Конституція України та її значення для кримінального права. Кримінальне право і суміжні галузі (системи) права: конституційне право, адміністративне право, кримінальне процесуальне, кримінально-виконавче, міжнародне право. Система кримінального права.

Загальна й Особлива частини. Поняття закону про кримінальну відповідальність, його функції, специфічні риси та значення. Закон про кримінальну відповідальність – єдине джерело кримінального права. Заборона застосування аналогії у кримінальному праві. Структура (будова) Кримінального кодексу України. Загальна й Особлива частини КК, їх єдність і взаємозв'язок. Диспозиція й санкція статей Особливої частини КК. Види диспозицій: проста, описова, бланкетна, відсилочна і змішана (комбінована). Види санкцій: відносно визначені та альтернативні. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі. Порядок набрання чинності кримінальним законом. Обставини, внаслідок яких закон про кримінальну відповідальність втрачає чинність. Визначення часу вчинення злочину. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі. Конституція України про зворотну силу закону. Поняття більш м'якого закону про кримінальну відповідальність. Принципи чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі: територіальний, громадянства, універсальний і реальний. Зміст територіального принципу. Поняття місця вчинення злочину. Вирішення питання про кримінальну відповідальність за вчинення злочину на території України щодо осіб, які за нормами міжнародного права й законодавства України користуються дипломатичним імунітетом. Зміст принципу громадянства. Зміст універсального принципу. Багатосторонні та двосторонні міжнародні угоди (договори, конвенції), спрямовані на боротьбу зі злочинністю та взаємну правову допомогу в кримінальних справах. Зміст реального принципу. Правові наслідки засудження особи за межами України. Видача особи, яка обвинувачується у вчиненні злочину, та особи, яка засуджена за вчинення злочину.

Практичне заняття 1

1. Кримінальне право України, його предмет, завдання, функції та система.
2. Принципи та джерела Кримінального права.
3. Поняття закону про кримінальну відповідальність, його ознаки та структура.
4. Кримінально-правова норма: поняття, ознаки, види, структура.
5. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність: поняття, види і значення.
6. Чинність законів про кримінальну відповідальність у часі і просторі.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с.

- [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
  7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>
  8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.
  9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
  10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.
  11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 2. Кримінальна відповідальність та її підстави. Поняття кримінального правопорушення. Класифікація кримінальних правопорушень.

Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності, її поняття та ознаки. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і кримінально- 5 правові відносини: суб'єкти, об'єкт і зміст. Момент виникнення та припинення кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і покарання. Підстава кримінальної відповідальності, її закріплення у Кримінальному кодексі України. Дія в кримінальному праві конституційного принципу: ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. Соціальна природа злочину. Історично мінливий характер поняття злочину. Криміналізація й декриміналізація суспільно небезпечних діянь. Поняття злочину. Поняття кримінального проступку. Ознаки злочину та кримінального проступку. Суспільна небезпечність як матеріальна ознака кримінального правопорушення. Протиправність як формальна ознака кримінального правопорушення. Неприпустимість застосування закону про кримінальну відповідальність за аналогією. Співвідношення суспільної небезпечності й протиправності діяння. Винність як ознака кримінального правопорушення, її значення. Караність як невід'ємна ознака кримінального правопорушення. Органічна єдність ознак кримінального правопорушення. Значення поняття злочину. Поняття малозначності діяння. Місце злочину в системі правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень за їх тяжкістю. Значення такої класифікації для кримінальної відповідальності та покарання.

Практичне заняття 2

1. Поняття, ознаки, види, стадії та підстави кримінальної відповідальності.
2. Кримінально-правові відносини.
3. Реалізація кримінальної відповідальності.
4. Поняття, ознаки та види кримінальних правопорушень.
5. Класифікація кримінальних правопорушень. Малозначне діяння.
6. Відмінність кримінальних правопорушень від інших правопорушень.
7. Криміналізація та декриміналізація.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>
8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.
9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.
11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 3. Склад кримінального правопорушення та його характеристика. Об'єкт та об'єктивна сторона кримінального правопорушення.

Поняття складу кримінального правопорушення і його значення. Співвідношення понять кримінального правопорушення і складу кримінального

правопорушення. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення, їх зміст і органічна єдність. Поділ ознак загального складу кримінального правопорушення на обов'язкові та факультативні; значення такого поділу. Види складів кримінального правопорушення. Конкретний склад кримінального правопорушення й кваліфікація кримінального правопорушення. Поняття кваліфікації кримінального правопорушення та її значення. Поняття об'єкта кримінального правопорушення. Значення об'єкта кримінального правопорушення для характеристики суспільної небезпечності кримінального правопорушення і його кваліфікації. Суспільні відносини як об'єкт кримінального правопорушення. Класифікація (види) об'єктів кримінального правопорушення, їх значення. Види безпосереднього об'єкта. Поняття предмета кримінального правопорушення та його місце у структурі складу кримінального правопорушення. Відмінність предмета кримінального правопорушення від об'єкта кримінального правопорушення. Способи описання предмета злочину в диспозиціях статей Особливої частини КК. Поняття об'єктивної сторони злочину. Ознаки, які характеризують об'єктивну сторону: обов'язкові та факультативні. Значення об'єктивної сторони злочину. Поняття та ознаки діяння, його види. Поняття та ознаки дії у кримінальному праві. Поняття та ознаки бездіяльності. Умови кримінальної відповідальності за злочинну бездіяльність. Значення нездоланної сили, фізичного й психічного примусу для вирішення питання про кримінальну відповідальність за суспільне небезпечне діяння (дію чи бездіяльність). Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення: поняття, види та значення. Злочини з матеріальним та формальним складами, значення такого поділу. Причинний зв'язок у кримінальному праві та його значення. Вирішення в науці кримінального права питання про причинний зв'язок між дією чи бездіяльністю і суспільно небезпечним наслідком. Вимоги, що ставляться до співвідношення діяння та наслідків для встановлення між ними причинного зв'язку. Особливості причинного зв'язку при злочинній бездіяльності. Види причинного зв'язку. Спосіб, засоби, обставини, місце, час учинення злочину як факультативні ознаки, що характеризують об'єктивну сторону злочину, їх кримінальноправове значення.

Практичне заняття 3

1. Поняття та значення кримінального правопорушення.
2. Склад кримінального правопорушення та класифікація кримінального правопорушення.
3. Об'єкт кримінального правопорушення: поняття та види.
4. Поняття та значення об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
5. Суспільно небезпечне діяння.
6. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/nrk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>
8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.
9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.
11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 4. Суб'єкт кримінального правопорушення та суб'єктивна сторона кримінального правопорушення.

Поняття суб'єкта кримінального правопорушення у кримінальному праві. Види суб'єктів кримінального правопорушення. Загальний суб'єкт кримінального правопорушення та його поняття. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення. Проблема визнання юридичних осіб суб'єктами окремих кримінальних правопорушень у науці кримінального права. Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта кримінального правопорушення: Поняття осудності та її критерії. Поняття неосудності за кримінальним правом. Критерії неосудності: медичний (біологічний) та юридичний (психологічний). Ознаки медичного критерію неосудності. Ознаки юридичного критерію неосудності. Значення цього критерію. Співвідношення юридичного та медичного критеріїв неосудності. Формула неосудності. Наслідки визнання особи неосудною. Обмежена осудність, її значення. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені в стані сп'яніння, та її обґрунтування. Вік, із якого може наставати кримінальна відповідальність. Загальний і знижений вік кримінальної відповідальності. Критерії

встановлення в законі зниженого віку кримінальної відповідальності. Поняття суб'єктивної сторони кримінального правопорушення та її значення. Ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення: обов'язкові та факультативні. Вина. Поняття вини і її значення. Неприпустимість об'єктивного ставлення за вину. Форми вини у кримінальному праві, їх значення для кваліфікації злочину й призначення покарання. Умисел і його види. Поняття прямого й непрямого умислу, їх інтелектуальні та вольові ознаки. Відмінність непрямого умислу від прямого. Умисел у злочинах із формальним складом. Інші види умислу, їх характеристика й значення. Необережність і її види. Злочинна самовпевненість, її інтелектуальні та вольові ознаки. Відмежування від непрямого умислу. Злочинна недбалість: її об'єктивний і суб'єктивний критерії, їх значення. Випадок (казус), його відмежування від злочинної недбалості. Змішана (подвійна, складна) форма вини і її значення для кваліфікації кримінального правопорушення. Мотив і мета як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Значення мотиву й мети, їх вплив на кваліфікацію кримінального правопорушення та покарання. Поняття та види помилок у кримінальному праві, їх вплив на кримінальну відповідальність.

Практичне заняття 4.

1. Поняття, ознаки та види суб'єкта кримінального правопорушення.
2. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність.
3. Осудність, неосудність та обмежена осудність.
4. Поняття і значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
5. Вина.
6. Мотив і мета кримінального правопорушення. Емоційний стан.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим

доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>

8. Гришук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.

9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.

11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

Змістовий модуль 2.

Стадії вчинення кримінального правопорушення. Співучасть у кримінальному правопорушенні. Множинність кримінальних правопорушень. Обставини, що виключають злочинність діяння. Звільнення від кримінальної відповідальності. Покарання: поняття, мета, система і види. Призначення покарання. Звільнення від покарання та його відбування. Судимість. Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування. Заходи кримінально-правово характеру щодо юридичних осіб. Особливості кримінальної відповідальності і покарання неповнолітніх.

ТЕМА 5. Стадії вчинення кримінального правопорушення. Множинність кримінальних правопорушень.

Поняття й види стадій учинення кримінального правопорушення за КК України. Закінчений та незакінчений злочин. Закінчений злочин, його поняття та значення. Момент закінчення кримінальних правопорушень із матеріальним, формальним та усіченим складом. Незакінчений злочин, його види. Готування до злочину. Його поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види готування до злочину. Відмежування готування до злочину від виявлення наміру. Замах на злочин. Його поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види замаху на злочин. Відмежування замаху від готування до злочину. Добровільна відмова від доведення злочину до кінця. Кримінальна відповідальність за незакінчений злочин. її підстава. Кваліфікація готування та замаху. Добровільна відмова при незакінченому злочині. Її поняття та ознаки. Стадії вчинення злочину, на яких можлива добровільна відмова. Правові наслідки добровільної відмови від доведення злочину до кінця. Дійове каяття, його відмінність від добровільної відмови. Поняття множини злочинів. Соціальна та юридична характеристика множини злочинів та її значення. Одиничний злочин як структурний елемент множини злочинів. Види одиничних злочинів: прості та ускладнені одиничні злочини (триваючі, продовжувані та складні (складові) злочини) Види множини кримінальних правопорушень. Повторність кримінальних правопорушень, її ознаки та значення. Види повторності. Сукупність кримінальних правопорушень. Її ознаки. Види сукупності кримінальних правопорушень. Відмежування ідеальної

сукупності від одиничного злочину. Відмежування сукупності злочинів від повторності злочинів і конкуренції норм. Значення сукупності злочинів для кваліфікації злочину та призначення покарання. Рецидив кримінальних правопорушень, його ознаки та значення. Види рецидиву. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінального правопорушення.

Практичне заняття 5.

1. Поняття й види сталій вчинення умисного злочину.
2. Закінчений та незакінчений злочин (готування до злочину, замах на злочин, добровільна відмова від доведення злочину до кінця).
3. Причетність до злочину та провокація злочину.
4. Поняття, ознаки, види та форми множинності кримінальних правопорушень.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>
8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.
9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.
11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 6. Співучасть у кримінальному правопорушенні.

Поняття співучасті. Її значення. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Спільність участі декількох суб'єктів злочину у вчиненні злочину. Спільність умислу співучасників. Особливості інтелектуального та вольового моментів умислу співучасників. Питання про можливість одностороннього суб'єктивного зв'язку між співучасниками. Форми співучасті. Питання про форми співучасті в науці кримінального права і в КК України. Види співучасників. Поняття виконавця та співвиконавця. Організатор злочину. Підбурювач, способи підбурювання. Пособник злочину та його види. Відмежування пособництва від підбурювання. Кримінальна відповідальність співучасників. Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників. Кваліфікація дій співучасників та їх відповідальність при різних формах співучасті. Особливості відповідальності організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації. Спеціальні питання відповідальності співучасників Поняття посередньої 8 винності (посереднього виконання). Особливості співучасті у злочині зі спеціальним суб'єктом. Відповідальність за провокацію злочину. Екссес виконавця. Види екссесу виконавця. Кваліфікація дій співучасників при екссесі. Невдале підбурювання та пособництво. Добровільна відмова співучасників. Добровільна відмова виконавця. Відповідальність інших співучасників при добровільній відмові виконавця. Добровільна відмова організатора, підбурювача та пособника. Причетність до злочину. Поняття та види причетності. Відмежування причетності від співучасті. Відповідальність за причетність до злочину.

Практичне заняття 6.

1. Поняття, ознаки та форми співучасті у злочині. Трансформація співучасті у злочині.
2. Види співучасників та їх кримінальна відповідальність. Екссес виконавця.
3. Добровільна відмова співучасників від вчинення злочину.
5. Причетність до злочину та провокація злочину.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Гришук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/nrk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина:

Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.

7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>

8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.

9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.

11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 7. Обставини, що виключають злочинність діяння.

Поняття, ознаки та види обставин, що виключають злочинність діяння. Необхідна оборона. Конституція України про право кожного громадянина на захист від протиправних посягань. Поняття необхідної оборони, її підстави та ознаки. Ознаки захисту при необхідній обороні. Мета дій при захисті. Об'єкти, які особа вправі захищати при необхідній обороні. Кримінально-правова оцінка використання технічних та інших пристосувань, що вживаються для захисту від посягання. Своєчасність захисту. Кримінально-правова оцінка заподіяння шкоди при так званих "передчасній обороні" та "спізній обороні". Співрозмірність захисту. Вплив сильного душевного хвилювання, викликаного суспільно небезпечним посяганням, на кримінально-правову оцінку дій того, хто захищається. Перевищення меж (ексцес) необхідної оборони: поняття, ознаки, види та відповідальність. Спеціальні види необхідної оборони. Уявна оборона. Поняття та ознаки уявної оборони. Види помилок при уявній обороні, їх значення для вирішення питання про відповідальність за шкоду, заподіяну у стані уявної оборони. Затримання особи, що вчинила злочин. Поняття затримання та його підстава. Ознаки затримання злочинця. Мета затримання. Межі заподіяння шкоди при затриманні злочинця. Перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця: поняття, ознаки та види. Кримінальна відповідальність за перевищення цих заходів. Крайня необхідність. Поняття крайньої необхідності, її підстава. Ознаки правомірності заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності. Мета, своєчасність, межі заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності. Співрозмірність заподіяної й відверненої шкоди. Критерії такої співрозмірності. Вплив сильного душевного хвилювання, викликаного небезпекою, на кримінально-правову оцінку дій того, хто заподіяв шкоду. Перевищення меж (ексцес) крайньої необхідності: поняття та ознаки. Кримінальна відповідальність за ексцес крайньої необхідності. Відмежування крайньої необхідності від необхідної оборони.

Фізичний або психічний примус. Фізичний непереборний примус. Його поняття та ознаки. Кримінально-правова оцінка заподіяння шкоди внаслідок непереборного фізичного примусу. Поняття та ознаки переборного фізичного та психічного примусу. Кримінально-правова оцінка заподіяння шкоди внаслідок такого примусу. Виконання наказу або розпорядження. Поняття законного наказу (розпорядження). Ознаки діяння при виконанні законного наказу (розпорядження). Мета дій або бездіяльності виконавця. Межі заподіяння шкоди при виконанні законного наказу (розпорядження). Кримінальна відповідальність за перевищення меж при виконанні законного наказу (розпорядження). Конституція України про відсутність обов'язку виконувати явно злочинні накази та розпорядження. Поняття явно злочинного наказу (розпорядження). Кримінально-правові наслідки для особи, яка відмовилася виконати явно злочинний наказ (розпорядження). Конституційні положення про настання юридичної відповідальності за віддання й виконання явно злочинного розпорядження чи наказу. Вирішення у КК України питання про кримінальну відповідальність особи, яка свідомо чи несвідомо виконала явно злочинний наказ (розпорядження). Діяння, пов'язане з ризиком. Підстава вчинення діяння, пов'язаного з ризиком. Умови виправданого ризику. Обставини, що виключають виправданість ризику. Ознаки вчинення ризикованого діяння. Мета такого діяння. Межі заподіяння шкоди. Кримінальна відповідальність за перевищення меж заподіяння шкоди при вчиненні діяння, пов'язаного з ризиком. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Його поняття та ознаки. Підстави заподіяння шкоди інтересам особою, яка виконує спеціальне завдання. Характеристика вимушеності заподіяння шкоди. Межі заподіяння шкоди при виконанні спеціального завдання. Перевищення меж заподіяння шкоди: поняття та види. Особливості призначення покарання особі, яка перевищила межі заподіяння шкоди при виконанні спеціального завдання.

Практичне заняття 7.

1. Поняття, ознаки та види обставин, що виключають злочинність діяння.
2. Необхідна оборона.
3. Уявна оборона.
4. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.
5. Крайня необхідність.
6. Фізичний або психічний примус.
7. Виконання наказу або розпорядження.
8. Діяння, пов'язане з ризиком.
9. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.
10. Кримінальна відповідальність за перевищення меж заподіяння шкоди.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс].

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf

6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.

7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>

8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.

9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.

11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 8. Звільнення від кримінальної відповідальності.

Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття передумови та підстави звільнення від кримінальної відповідальності. Порядок звільнення, його кримінально-правові наслідки. Види звільнення від кримінальної відповідальності. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Поняття щирого каяття, активного сприяння розкриттю злочину, повного відшкодування завданих збитків, усунення заподіяної шкоди. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Передумова та підстава звільнення. Поняття примирення з потерпілим, відшкодування завданих збитків, усунення заподіяної шкоди. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Передумова та матеріально-правові підстави звільнення. Умовний характер звільнення. Вимоги до поведінки особи, яку було передано на поруки. Кримінально-правові наслідки порушення особою умов передачі її на поруки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки. Передумови звільнення. Поняття та види зміни обстановки. Підстави звільнення. Характеристика діяння, що втратило суспільну небезпечність, та особи, яка перестала бути суспільно

небезпечною. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Передумова звільнення. Розміри строків давності та їх обчислення. Залежність строків давності від класифікації злочинів за тяжкістю. Умови призупинення перебігу давності. Відновлення перебігу строків давності. Наслідки ухилення від слідства та суду. Умови переривання строків давності, їх обчислення у цих випадках. Особливості застосування давності до особи, яка вчинила особливо тяжкий злочин. Злочини, щодо яких давність не застосовується: міжнародне та національне законодавство.

Практичне заняття 8.

1. Поняття, ознаки, види, підстави та умови звільнення від кримінальної відповідальності.
2. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.
3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.
4. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки.
5. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки.
6. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>
8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.
9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу:

<https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.

11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 9. Покарання, його система та види.

Положення статей 28, 41, 43, 61-63, 124 Конституції України та їх значення для визначення соціальної природи покарання. Поняття покарання. Ознаки покарання за кримінальним правом. Мета покарання та її визначення у КК. Види мети. Поняття, ознаки й значення системи покарань за кримінальним законом. Порядок розташування видів покарань у системі та його значення. Класифікація видів покарань і її критерії. Основні та додаткові покарання. Особливості їх призначення. Покарання, які можуть призначатися і як основні, і як додаткові. Поняття строкових і безстрокових видів, загальних і спеціальних видів покарань. Відповідальність за ухилення від покарання за КК України. Штраф. Поняття штрафу, його законодавчі межі та критерії визначення розміру штрафу судом. Особливості призначення штрафу як основного та додаткового покарання. Наслідки неможливості сплати штрафу. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу як вид покарання. Його місце в системі покарань. Підстави та порядок призначення цього виду покарання. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Підстави, порядок і строки призначення даного покарання як основного й додаткового. Обчислення строків цього виду покарання за умов приєднання його як додаткового до різних видів основних покарань і при звільненні від відбування основного покарання з випробуванням. Громадські роботи. Поняття, зміст і строки цього виду покарання. Органи, які визначають вид громадських робіт. Особи, до яких не може бути застосований даний вид покарання. Виправні роботи. Зміст цього виду покарання, підстави, порядок і строки його призначення. Особи, яким не можуть бути призначені виправні роботи й підстави їх заміни покаранням у вигляді штрафу. Службові обмеження для військовослужбовців. Зміст цього виду покарання, підстави, порядок і строки його призначення. Характер обмежень. Умови призначення службових обмежень для військовослужбовців замість інших видів покарань. Конфіскація майна. Стаття 41 Конституції України про умови й порядок призначення конфіскації майна. Поняття, зміст і види цього виду покарання, підстави та порядок його призначення. Майно, що не підлягає конфіскації за вироком суду. Відмінність конфіскації майна як виду покарання від спеціальної конфіскації. Арешт. Зміст даного виду покарання, підстави, порядок і строки призначення арешту, Особливості відбування арешту військовослужбовцями. Особи, до яких арешт не застосовується. Обмеження волі. Зміст цього виду покарання, підстави, порядок і строки його призначення. Умови відбування обмеження волі. Особи, до яких даний вид покарання не застосовується. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців.

Підстави, порядок і строки призначення цього виду покарання. Умови призначення тримання в дисциплінарному батальйоні замість позбавлення волі. Особи, до яких цей вид покарання не застосовується. Позбавлення волі на певний строк. Позбавлення волі в історії кримінального права та за чинним кримінальним законодавством України. Зміст даного виду покарання, підстави, порядок і його строки. Довічне позбавлення волі. Проблема довічного позбавлення волі та смертної кари в Історії кримінального права та її вирішення в сучасному кримінальному законодавстві різних держав. Підстави та порядок призначення довічного позбавлення волі за КК України. Особи, до яких цей вид покарання не може бути застосований.

Практичне заняття 9.

1. Поняття, ознаки, мета та види покарань.
2. Основні покарання.
3. Додаткові покарання.
4. Покарання, що можуть застосовуватися як основні, так і додаткові.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>
8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.
9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.

11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 10. Призначення покарання. Звільнення від покарання та його відбування.

Принципи призначення покарання за злочин, їх закріплення в Конституції України і в нормах КК України. Загальні засади призначення покарання. Їх значення. Межі призначення покарання. Значення положень Загальної частини КК для призначення судом певного виду й міри покарання. Індивідуалізація покарання та її значення для досягнення мети покарання. Поняття, загальна характеристика та значення для призначення покарання обставин, що його пом'якшують чи обтяжують. Види цих обставин, їх характеристика. Призначення покарання за незакінчений злочин та за злочин, вчинений у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Підстави та умови призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Види призначення більш м'якого покарання. Призначення покарання за сукупністю злочинів. Порядок призначення покарання за сукупністю злочинів. Правила визначення остаточного (загального) покарання. Особливості визначення остаточного покарання за сукупністю злочинів при призначенні за окремі злочини різних видів основних і додаткових покарань. Межі остаточного покарання. Порядок призначення додаткових покарань за сукупністю злочинів. Особливості призначення покарання за сукупністю злочинів у випадках, передбачених у ч. 4 ст. 70 КК 12 України. Призначення покарання за сукупністю вироків. Поняття сукупності вироків. Порядок призначення покарання за сукупністю вироків. Визначення остаточного покарання за сукупністю вироків. Порядок призначення додаткових покарань за сукупністю вироків. Особливості визначення остаточного покарання за сукупністю вироків при призначенні за окремими вироками різних видів основних і додаткових покарань. Порядок та особливості призначення покарання при одночасному збігу сукупності злочинів та сукупності вироків. Відмінність порядку (правил) призначення покарання за сукупністю злочинів і за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Особливості співвідношення різних видів основних і додаткових покарань при складанні їх за сукупністю злочинів та вироків, а також при зарахуванні у строк покарання попереднього ув'язнення. Обчислення строків покарання. Поняття звільнення від покарання та його відбування. Підстави та види звільнення від покарання та його відбування. Розмежування звільнення від покарання та звільнення від кримінальної відповідальності. Безумовне та умовне звільнення від покарання. Звільнення особи, засудженої за діяння, караність якої законом усунена. Звільнення від покарання у зв'язку з утратою особою суспільної небезпечності. Підстави та умови звільнення. Категорії злочинів, при вчиненні яких особа за вироком суду може бути звільнена від покарання. Значення оцінки судом особи винного для вирішення питання про застосування такого виду звільнення. Правові наслідки даного виду звільнення від покарання, його безумовний характер. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Строки давності, їх залежність від тяжкості

злочину та від виду й розміру покарання. Строки давності стосовно додаткових покарань. Зупинення та відновлення перебігу строку давності. Переривання перебігу давності. Обчислення строків давності в цих випадках. Вирішення питання про застосування давності до особи, засудженої до довічного позбавлення волі. Злочини, у разі засудження за які, давність не застосовується. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Підстави та умови застосування цього виду звільнення від відбування покарання, його умовний характер. Строк звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Правові наслідки цього виду звільнення. Звільнення від покарання за хворобою. Підстави та умови такого звільнення. Категорії осіб, які можуть бути звільнені від покарання за хворобою. Види хвороб, які дозволяють таке звільнення. Застосування до звільнених за хворобою осіб примусових заходів медичного характеру. Правові наслідки одужання осіб, звільнених від покарання за хворобою. Звільнення від відбування покарання з випробуваннями. Поняття та його види. Підстава та умови звільнення від відбування покарання з випробуванням. Особливості застосування додаткових покарань у разі такого звільнення від відбування основного виду покарання. Испитовий строк, його тривалість і правове значення. Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням. Контроль за поведінкою таких осіб. Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням. Сприятливі й несприятливі наслідки. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. Підстава та умови застосування цього виду звільнення від відбування покарання. Категорії жінок, до яких може застосовуватися звільнення з випробуванням. Види покарань, у разі призначення яких жінки можуть бути звільнені з випробуванням. Умови, при яких закон забороняє застосування цього виду звільнення. Испитовий строк, його значення. Правові наслідки. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання: поняття та значення такого звільнення. Підстави та умови умовно-дострокового звільнення. Види покарань, від відбування яких особа може бути умовно-достроково звільнена. Роль громадськості в нагляді за умовно-дострокове звільнення. Строки фактично відбутого покарання, після яких може застосовуватись умовно-дострокове звільнення. Значення невідбутої частини покарання. Вимоги, які ставляться до поведінки особи, умовно-достроково звільненої, на період невідбутої частини покарання. Сприятливі та несприятливі правові наслідки умовно-дострокового звільнення. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Поняття, значення такої заміни. Підстава та умови її застосування. Види покарань, при відбуванні яких може бути застосована заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Поняття більш м'якого покарання. Вимоги до строку більш м'якого покарання. Питання про можливість при заміні невідбутої частини основного покарання більш м'яким звільнити особу від додаткового покарання. Участь громадськості в нагляді за особами, яким призначене покарання замінено більш м'яким. Строки фактично відбутого покарання, які дають можливість заміни невідбутої частини покарання більш м'яким. Правові наслідки цього виду звільнення від відбування покарання. Відмежування заміни невідбутої частини покарання більш м'яким від умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. Категорії засуджених, до яких

не застосовується умовно-дострокове звільнення від покарання та заміна покарання більш м'яким. Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування. Конституція України та Закон України "Про застосування амністії в Україні" як правова основа норм КК про звільнення від покарання за амністією та помилуванням. Амністія. Її поняття, зміст, категорії осіб, стосовно яких може оголошуватись амністія. Час учинення злочинів, на які поширюється амністія. Верховна Рада України як єдиний суб'єкт, який може проголошувати акт про амністію Види амністії (повна, часткова, умовна). Категорії осіб, до яких не допускається застосування амністії. Помилування. Поняття помилування, його правова підстава, умови застосування. Види помилування. Особи, які мають право на клопотання про помилування. Відмежування помилування від амністії.

Практичне заняття 10.

1. Загальні засади призначення покарання.
2. Обставини, що помякшують та обтяжують покарання.
3. Призначення покарання за незакінчений злочин та злочин, вчинений у співучасті.
4. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.
5. Призначення покарання за сукупністю злочинів.
6. Призначення покарання за сукупністю вироків.
7. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Обчислення строків покарання.
8. Поняття й види звільнення від покарання та його відбування.
9. Завільнення від покарання.
10. Звільнення від відбування покарання.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим

доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>

8. Гришук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.

9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.

11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 11. Судимість. Інші заходи кримінально-правового характеру.

Поняття судимості та її значення. Підстава судимості, її зміст. Правові наслідки судимості. Строк, протягом якого особа визнається такою, що має судимість. Особи, засуджені за вироком суду, які визнаються такими, що не мають судимості. Погашення та зняття судимості як форми її припинення. Погашення судимості, поняття та умови застосування. Строки погашення судимості. Правове значення цих строків та їх обчислення. Наслідки вчинення нового злочину протягом цих строків. Зняття судимості. Поняття та правові наслідки зняття судимості. Відмежування зняття судимості від її погашення. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру. Підстави їх застосування. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру, їх вичерпний перелік у КК, критерії їх призначення. Продовження, зміна або припинення примусових заходів медичного характеру. Зарахування часу застосування примусових заходів медичного характеру до строку покарання. Примусове лікування. Підстава застосування примусового лікування. Особи, до яких застосовується примусове лікування. Порядок здійснення примусового лікування, його залежність від виду покарання, який відбуває особа. Спеціальна конфіскація. Випадки застосування спеціальної конфіскації.

Практичне заняття 11.

1. Поняття, ознаки та правові наслідки судимості.
2. Погашення судимості.
3. Зняття судимості.
4. Примусові заходи медичного характеру.
5. Примусове лікування.
6. Спеціальна конфіскація.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>
8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.
9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.
11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

ТЕМА 12. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Перелік юридичних осіб, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру. Підстави для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру. Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб та їх характеристика. Загальні правила застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю злочинів. Особливості кримінальної відповідальності й покарання неповнолітніх як прояв гуманізму кримінального законодавства України. Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Підстава та умови такого звільнення. Поняття та ознаки примусових заходів виховного характеру. Вичерпний перелік видів примусових заходів виховного характеру, їх зміст і порядок застосування. Наслідки ухилення неповнолітнього від застосування до нього примусових заходів виховного характеру. Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

Особливості строків давності щодо цієї категорії осіб. Види покарань, які застосовуються до неповнолітніх, та особливості їх призначення. Вичерпний перелік основних і додаткових покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітніх, та особливості їх змісту. Призначення покарання неповнолітнім. Спеціальні засади призначення покарання неповнолітнім. Особливість остаточного покарання у виді позбавлення волі, яке призначається неповнолітньому за сукупністю злочинів і сукупністю вироків. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Особливості підстав і умов такого звільнення стосовно неповнолітнього. Вид покарання, від відбування якого можливе це звільнення. Испитовий строк, його тривалість. Правові наслідки. Звільнення неповнолітніх від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Підстава та обов'язкові умови такого звільнення. Порядок звільнення та його правові наслідки. Звільнення від кримінальної відповідальності та відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності. Особливості строків давності щодо осіб, які вчинили злочин у віці до вісімнадцяти років. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Особливості підстав та умов застосування цього виду звільнення щодо осіб, які вчинили злочини у віці до вісімнадцяти років. Вид покарання, від відбування якого може бути застосоване умовно-дострокове звільнення. Строк фактично відбутого покарання. Наслідки вчинення нового злочину протягом невідбутої частини покарання. Заборона застосування до неповнолітніх заміни невідбутої частини покарання більш м'яким. Погашення та зняття судимості. Підстава та умови погашення й зняття судимості щодо осіб, які вчинили злочин до досягнення ними вісімнадцятирічного віку. Тривалість строків погашення судимості. Умови визнання цих осіб такими, що не мають судимості. Умови дострокового зняття судимості щодо цих осіб. Злочини, відбування покарання за які допускає дострокове зняття судимості. Строк погашення судимості, після закінчення якого можливе дострокове зняття судимості.

Практичне заняття 12.

1. Поняття, ознаки, види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб та правила їх застосування.
2. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та звільнення від них.
3. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. Призначення покарання неповнолітнім.
4. Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності.
5. Звільнення від покарання та його відбування.
6. Погашення та зняття судимості з неповнолітніх.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД

«Дакор», 2019. 1384 с.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf

6. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.

7. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>

8. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.

9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

10. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.

11. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

МОДУЛЬ 2.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

Змістовий модуль 3. Поняття та види кримінально-правової кваліфікації. Злочини проти основ національної безпеки України. Військові кримінальні правопорушення. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

ТЕМА 13. Поняття та види кримінально-правової кваліфікації. Злочини проти основ національної безпеки України. Військові кримінальні правопорушення. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Поняття кримінально-правової кваліфікації. Принципи кваліфікації кримінальних правопорушень. Види та функції кваліфікації кримінальних правопорушень. Значення правильної кваліфікації кримінальних

правопорушень. Структура кваліфікації кримінальних правопорушень. Підстави та передумови кваліфікації кримінальних правопорушень. Юридичне закріплення результатів кваліфікації кримінальних правопорушень. Механізм, правила, етапи та стадії кваліфікації кримінальних правопорушень. Значення роз'яснень Пленуму Верховного Суду України для кваліфікації злочинів. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення, їх значення для кримінально-правової кваліфікації. Склад кримінального правопорушення – правова модель і юридична основа кримінально-правової кваліфікації. Формула кримінально-правової кваліфікації. Значення об'єкта кримінального правопорушення для кримінально-правової кваліфікації. Ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, які є обов'язковими для кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень з матеріальним, формальним та усіченим складами. Вплив факультативних ознак об'єктивної сторони «загального складу» на кваліфікацію конкретного кримінального правопорушення. Кваліфікація складених, триваючих і продовжуваних кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінальних правопорушень за суб'єктивними ознаками. Вплив юридичної і фактичної помилок на кваліфікацію. Кваліфікація за суб'єктом кримінального правопорушення. Значення ознак спеціального суб'єкта для кваліфікації. Кваліфікація за наявності кваліфікуючих ознак. Конкуренція норм Особливої частини кримінального законодавства, її відмінність від ідеальної сукупності. Конкуренція загальної і спеціальної норм. Конкуренція між спеціальними нормами. Особливості кваліфікації незакінчених злочинів і злочинів, вчинених у співучасті. Кваліфікація дій за наявності множинності кримінальних правопорушень. Відмінність конкуренції норм від їх колізії. Значення правильної кваліфікації кримінальних правопорушень для здійснення правосуддя, забезпечення принципів справедливості та гуманізму. Поняття, кримінально-правова характеристика та види злочинів проти основ національної безпеки України. Злочини, що посягають на безпеку України у політичній, інформаційній, соціальній, науково-технічній і воєнній сферах. Злочини, що посягають на конституційний лад, територіальну цілісність України. Злочини, що посягають на економічну основу України. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби. Поняття військового кримінального правопорушення. Кримінальні правопорушення проти порядку підлеглості і дотримання військової честі. Кримінальні правопорушення, що порушують порядок проходження військової служби. Кримінальні правопорушення, що порушують порядок користування військовим майном. Кримінальні правопорушення, що порушують порядок експлуатації військової техніки. Кримінальні правопорушення, що посягають на порядок зберігання військової таємниці. Кримінальні правопорушення, що порушують порядок несення військової служби на полі бою і в районі воєнних дій. Кримінальні правопорушення, що порушують вимоги міжнародних конвенцій. Кримінальні правопорушення проти миру. Кримінальні правопорушення проти безпеки людства. Кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку. Кримінальні правопорушення проти осіб та установ, що мають міжнародний захист. Поняття, склад і види цього кримінального правопорушення.

Практичне заняття 13.

1. Поняття, принципи та види кримінально-правової кваліфікації.
2. Конкуренція кримінально-правових норм.
3. Поняття, види та загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.
4. Поняття, види та загальна характеристика військових кримінальних правопорушень.
5. Поняття, види та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 21.06.2018 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/page>
4. Закон України «Про оборону України» від 6.12.1991 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>
5. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
6. Звід відомостей, що становлять державну таємницю. Затверджений наказом СБУ №440 від 12.08.2005 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05>
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Гришук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
10. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoOsob.pdf
11. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
12. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального 4 кодексу України. К.:Істина,2004. 504с.
13. Кваліфікація злочинів: Навч.посіб. / За ред.. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
14. Кузнецов В.В., Савченко А.В. Теорія кваліфікації злочинів : Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. В. І. Шакуна. – 4-те вид., перероб. К. : Алерта, 2012.

15. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібник. – 2-ге вид., К.: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.

16. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.

Тема 14. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Поняття і види кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи. Кримінальні правопорушення проти життя, їх загальна характеристика і види. Кримінальні правопорушення проти здоров'я, їх характеристика і види. Кримінальні правопорушення, що ставлять в небезпеку життя і здоров'я людини. Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти особистої волі. Кримінальні правопорушення проти честі та гідності особи. Поняття, види та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Види об'єктів цих кримінальних правопорушень. Поняття статевої свободи та статевої недоторканості. Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини й громадянина. Проблема місця норм, що передбачають відповідальність за посягання на виборчі, трудові та інші особисті права у системі Особливої частини кримінального права. Кримінальні правопорушення проти виборчих прав. Кримінальні правопорушення проти трудових прав. Кримінальні правопорушення проти сім'ї. Кримінальні правопорушення у сфері охорони права на об'єкти інтелектуальної власності. Кримінальні правопорушення проти свободи совісті. Кримінальні правопорушення проти інших особистих прав громадян.

Практичне заняття 14.

1. Кримінальні правопорушення проти життя особи.
2. Кримінальні правопорушення проти здоров'я особи.
3. Кримінальні правопорушення, що ставлять в небезпеку життя та здоров'я особи.
4. Кримінальні правопорушення проти особистої волі особи.
5. Кримінальні правопорушення проти особистої волі та здоров'я особи.
6. Насильницькі та ненасильницькі статеві кримінальні правопорушення.
7. Кримінальні правопорушення проти виборчих прав громадян.
8. Кримінальні правопорушення проти трудових прав громадян.
9. Кримінальні правопорушення в сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.
10. Кримінальні правопорушення проти інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

11. Кримінальні правопорушення проти сім'ї.
12. Кримінальні правопорушення проти свободи совісті

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Рішення Європейського Суду з прав людини від 17.07.2014. Справа «Омельченко проти України» (Заява № 34592/06) URL : – <http://ovu.com.ua/articles/24103-sprava-omelchenko-proti-ukrayini-zayava-34592-06>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Про психіатричну допомогу. Закон України від 22.02.2000р.
5. Про трансплантацію органів та інших аналогічних матеріалів людини Закон України від 16.07 1999 р.
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.
7. Закон України Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Відомості Верховної Ради. 2014. № 26. ст.892
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвалідів. Закон України Відомості Верховної Ради, 2014. № 32. ст.1124
9. Постанова ПВСУ № 5 від 30.05.2008 р. “Про судову практику про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи”.
10. Постанова ПВСУ № 2 від 07.02.2003 “Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я людини”.
11. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf
14. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoOsob.pdf
15. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
16. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального 4 кодексу України. К.:Істина,2004. 504с.
17. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017.

Змістовий модуль 4. Кримінальні правопорушення проти власності та у сфері господарської діяльності. Кримінальні правопорушення проти довкілля. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки, безпеки виробництва, безпеки руху та експлуатації транспорту. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Кримінальні правопорушення у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Кримінальні правопорушення проти правосуддя.

ТЕМА 15. Кримінальні правопорушення проти власності та у сфері господарської діяльності. Кримінальні правопорушення проти довкілля.

Поняття, загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності. Система кримінальних правопорушень проти власності. Корисливі кримінальні правопорушення проти власності, пов'язані з вилученням чужого майна та його обертанням на свою користь або користь інших осіб. Корисливі кримінальні правопорушення проти власності, не пов'язані з вилученням майна та обертанням його на свою користь або користь інших осіб. Некорисливі кримінальні правопорушення проти власності. Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Кримінальні правопорушення у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України. Кримінальні правопорушення у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання. Кримінальні правопорушення у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів. Злочини у сфері обслуговування. Поняття, загальна характеристика й види злочинів проти довкілля. Кримінальні правопорушення проти екологічної безпеки. Кримінальні правопорушення в сфері використання водних ресурсів і атмосферного повітря. Кримінальні правопорушення у сфері використання землі та її надр. Кримінальні правопорушення в сфері використання рослинного світу. Кримінальні правопорушення в сфері використання тваринного світу.

Практичне заняття 15.

1. Поняття, види та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності.
2. Заволодіння чужим майном шляхом його вилучення (крадіжка, грабіж, розбій, вимагання, шахрайство, привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем).

3. Заволодіння чужим майном без ознак викрадення (шляхом обману або зловживання довірою, привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї).

4. Некорисливі кримінальні правопорушення проти власності (знищення або пошкодження чужого майна, погроза знищення майна, порушення обов'язків щодо охорони майна, придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом

5. Кримінальні правопорушення проти системи обігу грошей, цінних паперів і деяких документів, а також фондового ринку.

6. Кримінальні правопорушення проти системи оподаткування і загальнообов'язкового державного соціального страхування.

7. Кримінальні правопорушення проти порядку переміщення предметів через митний кордон України.

8. Кримінальні правопорушення проти порядку зайняття господарською діяльністю.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Рішення Європейського Суду з прав людини від 17.07.2014. Справа «Омельченко проти України» (Заява № 34592/06) URL : – <http://ovv.com.ua/articles/24103-sprava-omelchenko-proti-ukrayini-zayava-34592-06>

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.

5. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст. 540.

6. Закон України Про засади запобігання і протидії корупції. Відомості Верховної Ради України. 2011, № 40, ст.404

7. Про банки й банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30.URL: zakon4.rada.gov.ua

8. Про цінні папери й фондову біржу: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, ст. 268.

9. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 № 3689-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 36

10. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 36, ст.164.

11. Про металобрухт: Закон України від 05.05.1999 № 619-XIV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 25, ст.212

12. Про застосування законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 25.04.2003 р.

13. Про судову практику в справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 8.

14. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.04.2005 р. № 5.

15. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

16. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.

17. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/nrk_kk_2016.pdf

18. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoOsob.pdf

19. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

20. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального 4 кодексу України. К.:Истина,2004. 504с.

21. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.

ТЕМА 16. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки, безпеки виробництва, безпеки руху та експлуатації транспорту. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

Загальна характеристика кримінальних праопорушень проти громадської безпеки та їх система. Кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням правил, що забезпечують громадську безпеку. Загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва. Загальна характеристика та система кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Кримінальні правопорушення, які посягають на безпеку руху та експлуатації залізничного, водного та повітряного транспорту. Кримінальні правопорушення, які посягають на безпеку руху та експлуатації автотранспорту і міського автотранспорту. Кримінальні правопорушення проти безпеки експлуатації інших видів транспорту. Поняття, кримінально-правова

характеристика та види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Кримінальні правопорушення, які порушують громадський порядок і громадський спокій. Кримінальні правопорушення, що мають ознаки вандалізму. Кримінальні правопорушення, що порушують відносини у сфері моральності та нормального розвитку неповнолітніх. Загальна характеристика та система цих кримінальних правопорушень. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів. Інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

Практичне заняття 16.

1. Поняття, види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки та їх загальна характеристика.
2. Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності, їх види.
3. Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.
4. Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та інших предметів, небезпечних для здоров'я населення.
5. Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами, а також обладнанням для його виготовлення.
6. Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних і одурманюючих засобів та допінгу.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Рішення Європейського Суду з прав людини від 17.07.2014. Справа «Омельченко проти України» (Заява № 34592/06) URL : – <http://ovu.com.ua/articles/24103-sprava-omelchenko-proti-ukrayini-zayava-34592-06>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення, Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.
6. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст. 540.
7. Закон України Про засади запобігання і протидії корупції. Відомості Верховної Ради України. 2011, № 40, ст.404
8. Про застосування законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 25.04.2003 р.

9. Про судову практику в справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 8.
10. Про транспорт Закон України від 10.11.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>
11. Про міський електричний транспорт Закон України від 29.06.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-15>
12. Про залізничний транспорт Закон України від 4.07.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-вр>
13. Про дорожній рух Закон України від 30.06.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
14. Про автомобільний транспорт Закон України від 5.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>
15. Про трубопровідний транспорт Закон України від 15.05.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192/96-вр>
16. Правила дорожнього руху. Затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 1306 від 10.10.2001 р. зі змінами та доповненнями.
17. Всемирный антидопинговый кодекс 2009: Всемирное антидопинговое агентство. Пер. с англ. И.И. Гусева, А.А. Деревоедов, Г.М. Родченков. Ред. А.А. Деревоедов.: М.: Издательство «Всемирное антидопинговое агентство», 2008. 70 с.
18. Конвенция о борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ. Нью-Йорк: ООН, 1988.
19. Конвенция о психотропных веществах 1971 года. Нью-Йорк: ООН, 1977.
20. Про лікарські засоби: Закон України від 4.04.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 22.
21. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 р.
22. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України у редакції від 22 грудня 2006 р.
23. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 770 від 6.05.2000 р.
24. Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу. Затверджені наказом МОЗ № 188 від 01.08.2000 р.
25. Постанова Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів” №4 від 26.04.2002р. Вісник Верховного Суду України. 2002. №4.
26. Постанова Пленуму Верховного Суду України “Про внесення змін та доповнень до постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 4 “Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів” №16 від 18.12.2009 р.
27. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації, а також про адміністративні правопорушення на транспорті. – Постанова № 14 Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р.

28. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.04.2005 р. № 5.

29. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

30. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.

31. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf

32. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoOsob.pdf

33. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

34. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального 4 кодексу України. К.:Істина,2004. 504с.

35. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.

ТЕМА 17. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Кримінальні правопорушення у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Їх родовий об'єкт, система та види. Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини у сфері охорони державної таємниці або конфіденційної інформації. Кримінальні правопорушення, які посягають на недоторканність державних кордонів. Кримінальні правопорушення, які порушують порядок комплектування Збройних сил України. Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Система цих кримінальних правопорушень. Кримінальні правопорушення в сфері використання державних символів. Кримінальні правопорушення, пов'язані із перешкоджанням діяльності організацій та об'єднань громадян. Кримінальні правопорушення проти представників влади, представників

правоохоронних органів, членів громадських формувань. Кримінальні правопорушення у сфері використання документів і засобів отримання інформації. Інші кримінальні правопорушення проти авторитету держави та діяльності об'єднань громадян.

Практичне заняття 17.

1. Поняття, види кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

2. Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

3. Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Рішення Європейського Суду з прав людини від 17.07.2014. Справа «Омельченко проти України» (Заява № 34592/06) URL : – <http://ovu.com.ua/articles/24103-sprava-omelchenko-proti-ukrayini-zayava-34592-06>

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.

5. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст. 540.

6. Закон України Про засади запобігання і протидії корупції. Відомості Верховної Ради України. 2011, № 40, ст.404

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.

9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf

10. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoOsob.pdf

11. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу:

<https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

12. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального 4 кодексу України. К.:Істина,2004. 504с.

13. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.

ТЕМА 18. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Кримінальні правопорушення проти правосуддя.

Поняття, кримінально-правова характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Кримінальні правопорушення, що вчиняються шляхом зловживання, перевищення влади або службового становища та шляхом недбалості. Поняття, характеристика та види хабарництва. Поняття, загальна характеристика і система кримінальних правопорушень проти правосуддя. Кримінальні правопорушення, які посягають на конституційні принципи діяльності органів досудового слідства, дізнання, прокуратури та суду. Кримінальні правопорушення, що посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність учасників судочинства. Кримінальні правопорушення, які перешкоджають одержанню достовірних доказів та істинних доказів по справі. Кримінальні правопорушення, які перешкоджають своєчасному розкриттю та припиненню злочинів. Кримінальні правопорушення, які перешкоджають виконанню вироку (рішенню) або призначеного покарання.

Практичне заняття 18.

1. Поняття, загальна характеристика та види злочинів проти правосуддя.
2. Злочини, які посягають на конституційні принципи діяльності органів досудового слідства, прокуратури і суду.
3. Злочини, які посягають на життя, здоров'я особисту безпеку, майно суддів, засідателів та інших учасників судочинства.
4. Інші злочини проти правосуддя

Джерела та література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Рішення Європейського Суду з прав людини від 17.07.2014. Справа «Омельченко проти України» (Заява № 34592/06) URL : – <http://ovu.com.ua/articles/24103-sprava-omelchenko-proti-ukrayini-zayava-34592-06>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення, Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122
5. Кримінальний процесуальний кодекс України, Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної

Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2006. № 30. Ст. 260.

7. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 50. Ст. 540.

8. Про судоустрій і статус суддів. Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print>

9. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо кримінальної відповідальності за фінансування сепаратизму. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 32, ст.1125

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 28, ст.937

11. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст.892

12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Гришук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.

14. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf

15. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoOsob.pdf

16. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.

17. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального 4 кодексу України. К.:Істина,2004. 504с.

18. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних

формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Особливості вирішення практичних задач з навчальної дисципліни в межах індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт студентів заочної форми навчання. Виходячи зі змісту запропонованих фабул задач щодо кримінально-правової оцінки певних діянь відповідних осіб, прізвища яких позначені великими літерами з крапкою (наприклад, А., Б., С.), необхідно здійснити правильну кваліфікацію вчиненого (вчинених) діяння (діянь), навівши при цьому формулу кваліфікації злочину (злочинів) та здійснивши юридичне формулювання обвинувачення, тобто юридично «розшифрував» та конкретизував формулу кваліфікації. Після цього необхідно здійснити стислу кримінально-правову характеристику злочину (злочинів), який (які) ставиться (ставляться) у вину. Слід звернути увагу на кількість злочинів, які, виходячи з умов задачі, міг вчинити винний, частину (чи пункт частини) статті, що фігуруватиме у формулі кваліфікації злочинів, кількість кваліфікуючих чи особливо кваліфікуючих обставин, які можуть мати місце при вчиненні злочинів. Розкриттю підлягають також об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона складів злочинів, які ставляться у вину.

Тематика індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

1. Система курсу Загальної частини кримінального права України.
2. Загальноправові принципи.
3. Основні джерела сучасного кримінального права України.
4. Видача особи, яка обвинувачується у вчиненні злочину.
5. Злочини та інші правопорушення: основні відмінності.
6. Формула кваліфікації злочину.
7. Основний та додатковий безпосередні об'єкти злочину.

8. Основні різновиди причинового зв'язку.
9. Основні правила встановлення віку суб'єкта злочину.
10. Складна вина.
11. Поняття фізіологічного афекту.
12. Добровільна відмова за чинним КК України.
13. Критерії поділу співучасті на форми та види.
14. Форми множинності злочинів.
15. Затримання особи, що вчинила злочин.
16. Фізичний або психічний примус: поняття та ознаки.
17. Діяння, пов'язане з ризиком.
18. Кримінальна відповідальність як елемент механізму кримінально-правового регулювання.
19. Проблеми визначення підстав кримінальної відповідальності в науці кримінального права.
20. Покарання в системі заходів кримінально-правового впливу.
21. Смертна кара як вид покарання в кримінальному праві окремих держав.
22. Дотримання при призначенні покарання положень Загальної частини КК України.
23. Основні правила складання покарань.
24. Заміна покарання більш м'яким.
25. Звільнення від покарання та його відбування на підставі закону України про амністію або акта про помилування.
26. Мета примусових заходів медичного характеру.
27. Види примусових заходів медичного характеру.
28. Особливості погашення та зняття судимості в осіб, які вчинили злочин до досягнення ними вісімнадцятирічного віку.
29. Судовий прецедент як джерело англійського кримінального права.
30. Особливості відповідальності за незакінчений злочин та за співучасть у злочині за кримінальним правом зарубіжних держав.
31. Основні інститути, що стосуються злочину, за кримінальним правом Франції та ФРН.
32. Загальна характеристика Особливої частини Кримінального права.
33. Кваліфікація кримінальних правопорушень.
34. Загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.
35. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя.
36. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я.
37. Загальна характеристика з кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.
38. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої недоторканості.
39. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.
40. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності.
41. Загальна характеристика кримінальних правопорушень в сфері

господарської діяльності.

42. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти довкілля.

43. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.

44. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

45. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

46. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку і моральності.

47. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

48. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

49. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

50. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері використання електронно обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

51. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності.

52. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти правосуддя.

53. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби.

Зміст практичних завдань

1. К. їхав на своєму автомобілі з Черкас до Києва. На дорозі він побачив збиту кимось людину. Зупинивши машину, К. з'ясував, що потерпілий знаходиться в небезпечному для життя стані, бо має значні тілесні ушкодження. Побойоючись, що його можуть визнати винним в наїзді на людину, К. залишив потерпілого на дорозі і нікого не сповістив про це. Потерпілий згодом помер на місці пригоди. Чи підлягає К. кримінальній відповідальності? Відповідь поясніть.

2. Між директором птахофабрики Ч. і суддею П., які проживали на одному поверсі у багатоквартирному будинку, склалися неприязні особисті стосунки. Одного разу Ч., будучи злим на П. та перебуваючи у стані сп'яніння, зустрів останнього біля кабінки ліфта та наніс йому тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого. Кваліфікуйте дії Ч.

3. Під час сварки А. наніс Б. два удари кулаком в обличчя. Останній не втримався на ногах, впав спиною на асфальт, в результаті чого отримав тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили його смерть. Кваліфікуйте дії А.

4. Між Н. та С. на ґрунті ревнощів виник конфлікт. Н., бажаючи хоч якось дошкулити С., схопила з письмового столу ніж для паперу та з силою вдарила

останнього 22 у живіт. Вістря ножа увійшло до черевної порожнини С. на декілька сантиметрів, але внутрішні органи не пошкодило. С. потрапив до лікарні, але вже за шість днів був виписаний, а на сьомий день вийшов на роботу. Кваліфікуйте дії Н.

5. Майстер будівельної дільниці І., керуючи роботами по зведенню 26-поверхового житлового будинку, всупереч вимогам будівельних норм і правил допустив до виконання монтажних робіт робітників без необхідних захисних пристроїв і засобів. Внаслідок цих порушень робітник А., який працював без страхувального паску, впав з висоти шести метрів і отримав тяжкі тілесні ушкодження. Кваліфікуйте дії І.

6. Д. систематично знущався над своєю дружиною, неодноразово погрожував їй вбивством. Перебуваючи в стані сп'яніння, він у черговий раз почав її бити і, погрожуючи скинути з балкона, вимагав, щоб вона сама стрибнула з нього. Коли він заявив, що візьме ножа, дружина не витримала нервового напруження і стрибнула з балкона другого поверху, наслідком чого стали тяжкі тілесні ушкодження. Потерпіла показала, що, стрибаючи з балкона, хотіла покінчити життя самогубством. Кваліфікуйте дії Д.

7. Д., відбувши покарання у виді позбавлення волі, повернувся до своєї співмешканки Ю. та дізнався, що вона наразі проживає у фактичному шлюбі з Ж. Д. почав переслідувати Ю.: систематично бував у неї за місцем роботи, супроводжував додому, наближався на вулиці, стукав кулаками у вікна та двері, телефонував у різний час доби, умовляючи вигнати Ж. та впустити його до квартири і «жити як раніше». Ю. звернулася до територіального відділу НПУ із заявою, що вона зазнає психологічного насильства. Чи підлягає Д. кримінальній відповідальності?

8. Мешканець Фастівського району Київської області Г. незаконно виростив мак на своїй присадибній ділянці. Після збору врожаю вимолотив зерно маку, а макову соломку зберігав та виготовляв з неї ацетильований опій як для власного вживання, так і з метою збуту. Кваліфікуйте дії Г.

9. В., повернувся додому з відрядження та застав свою дружину Г. з сусідом К. під час статевих зносин. На сильне його обурення К. почав висміювати В., висловлюючи образливі зауваження щодо його зовнішності, стану здоров'я та незадовільного матеріального становища, а Г. заявила, що не бажає надалі продовжувати сімейні стосунки з таким нікчемним, за її словами, чоловіком. Сильно обурений такими словами, В. схопив ножа і наніс численні удари дружині та сусіду. Від заподіяних тілесних ушкоджень обидва померли на місці. Кваліфікуйте дії В.

10. А., працюючи начальником відділу кадрів заводу, видав своєму знайомому Б. фіктивну довідку про те, що той працював на заводі 5 років, чим збільшив його трудовий стаж. Довідку Б. взяв для того, щоб належним чином оформити пенсію, що і зробив згодом, пред'явивши її у відповідні установи. Пенсію Б. отримував протягом року в загальній сумі 60000 гривень. Кваліфікуйте дії А. та Б.

11. К. і Т. зустріли у сквері чотирнадцятирічну Р. З метою задоволення з нею статевої прихильності, вони почали пригощати Р. спиртними напоями. Переконавшись, що Р. перебуває у стані сильного алкогольного сп'яніння, К.

здійснив спочатку оральне, а потім вагінальне проникнення, а Т. лише тримав потерпілу. Кваліфікуйте дії К. та Т.

12. С. був затриманий як підозрюваний у вчиненні грабежу. При допиті з метою примусити його давати показання, що саме він вчинив злочин, в якому його підозрюють, слідчий застосував до нього насильство, заподіявши легкі тілесні ушкодження без розладу здоров'я. Кваліфікуйте дії слідчого.

13. Н., обурений тим, що продавець Ш. подала йому брудний стакан з напоєм, а потім відмовилася його замінити чи повернути гроші, поїхав автомобілем додому, взяв там мисливську рушницю і повернувся на місце, де працювала Ш. Після цього Н двічі вистрелив шротом у прилавок, пошкодивши охолоджувальний агрегат. Коли Н. стріляв, нікого поблизу не було. Ш., побачивши Н. з рушницею, теж сховалася. Кваліфікуйте дії Н.

14. З. проник у дім Г., яка в стані сильного сп'яніння спала на підлозі. Skorиставшись цим, він згвалтував її, а потім ударом ножа в голову вбив потерпілу. Мотивом злочину стали ті обставини, що раніше за заявою потерпілої З. був притягнутий до адміністративної відповідальності за дрібне хуліганство. Кваліфікуйте дії З.

15. Х. і Щ., які випадково познайомилися в кафе із П. (19 років), силою зтягнули останню до підвалу та разом згвалтували. Під час слідства було встановлено, що на момент вчинення злочину Х. виповнилося 18 років, а Щ. – 13 років. Кваліфікуйте дії Х. та Щ.

16. У ніч на 30 грудня минулого року в Голосіївському парку м. Києва водій одного з автогосподарств Г. зрубав 30 ялинок. Завантаживши їх на закріпленій за ним автомобіль, він потім відвіз їх на міський ринок, де і продав, виручивши 12000 гривень. Кваліфікуйте дії Г.

17. Перебуваючи на посаді голови районної державної адміністрації, Л. наказав директору місцевої школи К., яка одночасно була головою виборчої комісії на одній з дільниць, під час підрахунку голосів зіпсувати значну кількість бюлетенів з голосами за певного кандидата. К. виконала вказівку Л. Кваліфікуйте дії Л. та К.

18. І. з метою примусити Я. вступити з ним в шлюб, почав збирати інформацію про її особисте життя, а в подальшому погрожував розповсюдити фото і відео компрометуючого змісту в соціальних мережах, якщо Я. відмовить на його пропозицію. Кваліфікуйте дії І.

19. Ф. та Т. на належній останньому автомашині „Жигулі” приїхали до лісу на полювання. Не маючи відповідного дозволу, вони біля чотирьох годин обережно ходили та вистежували лося, аж поки його не застрелили. М'ясо здобичі „мисливці” поділили між собою та за допомогою автомобіля відвезли його додому. Кваліфікуйте дії Ф. та Т.

20. Раніше судимий за грабіж З., розбивши вікно, в нічний час проник в приміщення кафе з метою вчинення крадіжки з каси. Оглянувши приміщення, З. нічого цікавого для себе не знайшов і, залишивши будівлю, прихопив з собою кілька пляшок спиртного на загальну суму 190 гривень. Кваліфікуйте дії З.

21. К., бажаючи допомогти своєму брату уникнути відповідальності за вчинене ним хуліганство, зустрівся зі свідком Т. і попросив дати „бажані” для брата показання. Т. погодився і дав на слідстві і в суді такі показання, за що

отримав від К. 5 тис. доларів США. Кваліфікуйте дії К. і Т.

22. Ф., слідуючи по місту на закріпленому за ним автомобілі МАЗ, через власну неухважність вчинив наїзд на Г., спричинивши йому тяжке тілесне ушкодження. На місці пригоди Ф. автомобіль не зупинив і допомоги потерпілому не надав. Кваліфікуйте дії Ф.

23. О. та С. ввечері прийшли додому до З. і почали вимагати, щоб останній повернув борг у сумі 10 тис. гривень сестрі О. Строк сплати боргу, згідно укладеного договору позики, закінчився три місяці тому. З. пообіцяв через тиждень повернути борг, але обіцянки не виконав, О. та С. знову прийшли до З. та побили його, примушуючи виконати свої зобов'язання, тобто повернути борг. З. були заподіяні легкі тілесні ушкодження, що потягли за собою короточасний розлад здоров'я. Кваліфікуйте дії О. та С.

24. Б., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, заважав роботі сільського сходу - стукав у двері клубу, кричав, погрожував ножом завідуючому клубом П., який не пускав його туди в такому стані. Кваліфікуйте дії Б.

25. Л. тримав заряджену мисливську рушницю в кімнаті на стіні. Одного разу його 11-річний син Микола взяв рушницю і виніс її на вулицю. Під час гри він пострілом з рушниці вбив свого товариша. Кваліфікуйте діяння Л. та його сина Миколи.

26. Під час митного огляду в зоні митного контролю аеропорту "Бориспіль" працівниками митниці у пасажира А. при виїзді з України було знайдено та вилучено 2 пістолети та 20 набоїв до них, які він зберігав і носив без відповідного дозволу. Кваліфікуйте дії А.

27. Засуджений до позбавлення волі за вчинення особливо тяжкого злочину У. тимчасово перебував у слідчому ізоляторі. Повертаючись з прогулянки, він напав у подвір'ї на контролера, якого збив з ніг, а потім вибіг через центральні ворота слідчого ізолятора, що зачинялися після виїзду автомобіля, та зник у невідомому напрямку. Кваліфікуйте дії У.

28. О., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, із хуліганських спонукань учинив вночі в будинку свого тестя сварку. Він нецензурно лявся, погрожував розправою дружині, побив посуд, шибки у вікнах, та заподіяв тестю тілесні ушкодження середньої тяжкості. Для приборкання хулігана мешканці села викликали працівників поліції, які пред'явили вимогу до К. припинити незаконні дії. Проте той вчинив опір, поєднаний з насильством, і вдарив палицею по руці одного працівника поліції, заподіявши йому легкі тілесні ушкодження з короточасним розладом здоров'я. Кваліфікуйте дії О.

29. М., працюючи в управлінні житлового забезпечення міста та використовуючи своє службове становище, одержувала матеріальну винагороду за сприяння у наданні квартир пільговим категоріям громадян. Від Ш. вона отримала 15 тис. доларів США, а від С. – 25 тис. доларів США. Кваліфікуйте дії М.

30. На одному з мітингів в обласному центрі депутати місцевої ради К. та Д. висловили своє незадоволення діяльністю вищих органів державної влади України та запропонували створити на території їх області власну державу, а потім приєднати її до сусідньої іноземної держави. Їх підтримали учасники мітингу С. та П., які зірвали з будівлі мерії державний прапор України та підняли прапор цієї іноземної держави. Кваліфікуйте дії названих осіб.

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Вивчення курсу «Кримінальне право» в організаційному плані здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка спрямована на активізацію поглибленого засвоєння студентами конституційно-правових явищ, сучасних державно-правових відносин і політичних процесів і самостійну творчу роботу з формування власної правової культури.

Рейтингова оцінка з дисципліни – це сума оцінок (балів) усіх видів навчання студентів, які передбачаються навчальною програмою. До них відносяться :

- відвідування лекцій і наявність та якість конспектів лекцій;
- відвідування семінарів та участь в них:
  - а) виступи з доповідями ,
  - б) доповнення доповідей,
  - г) вміння формулювати і ставити питання, вести дискусії
- написання та захист індивідуальних завдань.

Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контролю.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – студент) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності студентів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в

робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Студент, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображуються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо студент вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих студентом протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому

При оцінюванні знань студентів використовується чотирибальна шкала оцінювання (5, 4, 3, 2), яка водночас приводиться у відповідність до європейської шкали оцінювання ECTS за таблицею:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами

КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

**Розподіл балів, які отримують студенти
III семестр (залік)**

Поточне оцінювання та самостійна робота		ІЗ	Підсумковий тест	Сума
М1				
ЗМ1	ЗМ2			
30	30	20	20	100

IV семестр (іспит)

Поточне оцінювання та самостійна робота		ІЗ	Іспит	Сума
М2				
ЗМ3	ЗМ4			
25	25	20	30	100

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття кримінального права. Кримінальне право і суміжні галузі права, зв'язок і відмінність між ними.
2. Поняття кримінального закону, його ознаки і значення. Система кримінального закону.
3. Чинність закону про кримінальну відповідальність в часі. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність в часі. Чинність кримінального закону за колом осіб.
4. Тлумачення кримінального закону. Керівні роз'яснення Пленуму Верховного Суду України по застосуванню кримінального законодавства та правові позиції Верховного Суду, їх юридична природа і значення.
5. Поняття кримінального правопорушення. Ознаки кримінального правопорушення та їх характеристика. Відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень.
6. Класифікація кримінальних правопорушень, її критерії і кримінально-правове значення.
7. Поняття кримінальної відповідальності, її відмінність від інших видів юридичної відповідальності. Підстава кримінальної відповідальності.
8. Поняття і значення складу кримінального правопорушення. Співвідношення понять «злочин» і «склад злочину». Ознаки складу злочину.
9. Види складу злочину. Склад злочину і кваліфікація злочину.
10. Поняття і значення об'єкту кримінального правопорушення. Класифікація об'єктів кримінального правопорушення, її критерії і значення.
11. Поняття предмета кримінального правопорушення, його відмінність від об'єкту кримінального правопорушення, знарядь і засобів вчинення кримінального правопорушення.
12. Значення предмета кримінального правопорушення.

13. Поняття, ознаки і значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Злочинне діяння. Форми злочинного діяння.
14. Поняття і ознака злочинної дії. Поняття і ознаки злочинної бездіяльності.
15. Злочинні наслідки. Поняття, види і значення злочинних наслідків. Матеріальні і формальні склади злочинів.
16. Причинний зв'язок між злочинним діянням і злочинними наслідками, його значення. Спосіб, засоби, знаряддя, обстановка, час, місце вчинення злочину та їх кримінально-правове значення.
17. Поняття і ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення.
18. Осудність, як одна з ознак суб'єкта кримінального правопорушення. Поняття та критерії неосудності, кримінально-правове значення неосудності.
19. Обмежена осудність та її критерії. Наслідки визнання особи обмежено осудною.
20. Поняття, ознаки і значення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.
21. Поняття і зміст вини. Форми вини, критерії їх виділення.
22. Умисел і його види.
23. Необережність і її види.
24. Мотив і мета кримінального правопорушення, їх кримінально-правове значення.
25. Поняття і види стадій вчинення кримінального правопорушення.
26. Поняття і ознаки готування до кримінального правопорушення.
27. Поняття і види замаху на кримінальне правопорушення.
28. Поняття співучасті у злочині, її об'єктивні і суб'єктивні ознаки. Форми співучасті у злочині, критерії і значення їх виділення.
29. Види співучасників у злочині.
30. Поняття, види і ознаки множинності злочинів.
31. Поняття і види повторності злочинів. Поняття і ознаки сукупності злочинів.
32. Поняття, види і кримінально-правове значення рецидиву злочину.
33. Необхідна оборона. Уявна оборона.
34. Затримання злочинця. Крайня необхідність.
35. Фізичний або психічний примус. Виконання обов'язкового наказу як обставина, що виключає злочинність діяння.
36. Діяння, пов'язане з ризиком та його кримінально-правова характеристика.
37. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставина, що виключає злочинність діяння.
38. Поняття, підстави і правові наслідки та порядок звільнення від кримінальної відповідальності. Види звільнення від кримінальної відповідальності.
39. Поняття і ознаки покарання. Відмінність покарання від інших видів державного примусу і заходів громадського впливу.

40. Поняття, ознаки і значення системи покарання. Види покарань. Основні і додаткові покарання. Покарання, що можуть застосовуватися як основні і як додаткові.
41. Загальні засади призначення покарання, їх поняття, зміст.
42. Види обставин, що пом'якшують і обтяжують покарання та їх характеристика.
43. Поняття та види звільнення від покарання та його відбування.
44. Амністія та помилювання як види звільнення від відбування покарання.
45. Поняття та правові наслідки судимості. Погашення судимості. Строки погашення судимості. Зняття судимості.
46. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру.
47. Спеціальна конфіскація. Випадки застосування спеціальної конфіскації.
48. Види заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб та їх характеристика. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.
49. Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Види примусових заходів виховного характеру.
50. Види покарань, які застосовуються щодо осіб, які вчинили злочин в неповнолітньому віці.
51. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
52. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
53. Державна зрада.
54. Шпигунство.
55. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду і шпигунство.
56. Відмежування диверсії від умисного знищення або пошкодження майна та терористичного акту.
57. Поняття та види вбивств.
58. Умисне вбивство за обтяжуючих обставин.
59. Умисне вбивство за пом'якшуючих обставин.
60. Відмежування погрози вбивством від готування до вбивства і замаху на вбивство.
61. Доведення до самогубства.
62. Поняття тілесних ушкоджень, їх відмінність від нанесення удару, побоїв і мордування.
63. Умисне тяжке тілесне ушкодження.
64. Відмежування тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого, від умисного вбивства та вбивства через необережність.
65. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження.
66. Умисне легке тілесне ушкодження.
67. Каткування.

68. Відмежування залишення в небезпеці від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
69. Відмежування ненадання допомоги хворому медичним працівником від неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником.
70. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини.
71. Захоплення заручників.
72. Відмежування незаконного позбавлення волі або викрадення людини від захоплення заручників.
73. Торгівля людьми.
74. Зґвалтування.
75. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки зґвалтування.
76. Відмежування розбещення неповнолітніх від статевих зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості.
77. Предмет кримінальних правопорушень проти власності
78. Крадіжка.
79. Грабіж.
80. Розбій.
81. Шахрайство.
82. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
83. Вимагання.
84. Умисне знищення або пошкодження чужого майна.
85. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки викрадення чужого майна.
86. Відмежування крадіжки від грабежу.
87. Відмежування розбою від вимагання.
88. Відмежування грабежу від розбою.
89. Відмежування шахрайства від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.
90. Відмежування крадіжки від привласнення чи розтрата чужого майна.
91. Відмежування шахрайства від шахрайства з фінансовими ресурсами.
92. Контрабанда.
93. Шахрайство з фінансовими ресурсами.
94. Фіктивне підприємництво.
95. Протидія законній господарській діяльності.
96. Відмежування примушування до виконання чи невиконання цивільноправових зобов'язань від вимагання.
97. Створення злочинної організації.
98. Бандитизм.
99. Терористичний акт.
100. Звільнення від кримінальної відповідальності за створення терористичної групи чи терористичної організації.
101. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.
102. Порушення вимог законодавства про охорону праці.

103. Порухення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.
104. Відмежування незаконного заволодіння транспортним засобом від злочинів проти власності.
105. Хуліганство.
106. Відмежування групового порушення громадського порядку від хуліганства.
107. Предмет кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
108. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
109. Відмежування розголошення державної таємниці від втрати документів, що містять державну таємницю.
110. Поняття та ознаки офіційного документа як предмета злочину.
111. Відмежування посягання на життя працівника правоохоронного органу від умисного вбивства у зв'язку з виконанням потерпілим службового або громадського обов'язку.
112. Відмежування підкупу працівника державного підприємства, установи чи організації від прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.
113. Службова особа як суб'єкт кримінального правопорушення за кримінальним правом України: поняття, види.
114. Суб'єкт кримінальних правопорушень, вчинених у сфері професійної діяльності пов'язаної з наданням публічних послуг.
115. Неправомірна вигода як предмет кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.
116. Зловживання владою або службовим становищем.
117. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі.
118. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.
119. Незаконне збагачення.
120. Службова недбалість.
121. Відмежування перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу від зловживання владою або службовим становищем.
122. Відмежування зловживання владою або службовим становищем від службової недбалості.
123. Поняття та ознаки вимагання неправомірної вигоди.
124. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.
125. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови.

126. Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя.

127. . Відмежування завідомо незаконного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою від незаконного позбавлення волі.

128. Відмежування завідомо неправдивого повідомлення про вчинення злочину від завідомо неправдивих показань.

129. Відмежування дій, що дезорганізують роботу установ виконання покарань від злісної непокори вимогам адміністрації установи виконання покарань.

130. Суб'єкт кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів).

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.

2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

ЛІТЕРАТУРА

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення, Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості

Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122

19. Кримінальний процесуальний кодекс України, Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88

20. Закон України Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Відомості Верховної Ради. 2014. № 26. ст.892

21. Закон України Про засади запобігання і протидії корупції. Відомості Верховної Ради України. 2011, № 40, ст.404

22. Звід відомостей, що становлять державну таємницю. Затверджений наказом СБУ №440 від 12.08.2005 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05>

23. Конвенція о борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ. Нью-Йорк: ООН, 1988.

24. Конвенція о психотропных веществах 1971 года. Нью-Йорк: ООН, 1977.

25. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 770 від 6.05.2000 р.

26. Постанова Пленуму Верховного Суду України “Про внесення змін та доповнень до постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 4 “Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів” №16 від 18.12.2009 р.

27. Правила дорожнього руху. Затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 1306 від 10.10.2001 р. зі змінами та доповненнями.

28. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2006. № 30. Ст. 260.

29. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 28, ст.937

30. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвалідів. Закон України Відомості Верховної Ради, 2014. № 32. ст.1124

31. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо кримінальної відповідальності за фінансування сепаратизму. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 32, ст.1125

32. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст.892

33. Про застосування законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 25.04.2003 р.

34. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 36, ст.164.

35. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 р.
36. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 50. Ст. 540.
37. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України у редакції від 22 грудня 2006 р.
38. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 № 3689-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 36
39. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.04.2005 р. № 5.
40. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації, а також про адміністративні правопорушення на транспорті. – Постанова № 14 Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р.
41. Про судову практику в справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 8.
42. Про судоустрій і статус суддів. Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print>
43. Про трансплантацію органів та інших аналогічних матеріалів людини Закон України від 16.07 1999 р.
44. Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу. Затверджені наказом МОЗ № 188 від 01.08.2000 р.
45. Про цінні папери й фондову біржу: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, ст. 268.
46. Закон України «Про оборону України» від 6.12.1991 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>
47. Про дорожній рух Закон України від 30.06.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
48. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
49. Про транспорт Закон України від 10.11.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>
50. Про лікарські засоби: Закон України від 4.04.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 22.
51. Про трубопровідний транспорт Закон України від 15.05.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192/96-вр>
52. Про залізничний транспорт Закон України від 4.07.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-вр>
53. Про металобрухт: Закон України від 05.05.1999 № 619-XIV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 25, ст.212
54. Про психіатричну допомогу. Закон України від 22.02.2000р.

55. Про банки й банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30.URL: zakon4.rada.gov.ua

56. Про автомобільний транспорт Закон України від 5.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>

57. Постанова ПВСУ № 2 від 07.02.2003 “Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров’я людини”.

58. Про міський електричний транспорт Закон України від 29.06.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-15>

59. Постанова ПВСУ № 5 від 30.05.2008 р. “Про судову практику про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи”.

60. Рішення Європейського Суду з прав людини від 17.07.2014. Справа «Омельченко проти України» (Заява № 34592/06) URL : – <http://ovu.com.ua/articles/24103-sprava-omelchenko-proti-ukrayini-zayava-34592-06>

61. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 21.06.2018 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/page>

Підручники та навчальні посібники

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/npk_kk_2016.pdf

4. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>

5. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>

6. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoZag.pdf.

7. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI2010/UgolovPravoOsob.pdf.

Додаткова література

1. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
2. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
3. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.
4. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального 4 кодексу України. К.:Істина,2004. 504с.
5. Кузнецов В.В., Савченко А.В. Теорія кваліфікації злочинів : Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. В. І. Шакуна. – 4-те вид., перероб. К. : Алерта, 2012.
6. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібник. – 2-ге вид.,К.: Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
7. Кваліфікація злочинів: Навч.посіб. / За ред.. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. К.: Істина, 2010. 430 с.
8. Актуальні проблеми кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Топчія; наук. ред. В.І. Антипова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 896 с.
9. Всемирный антидопинговый кодекс 2009: Всемирное антидопинговое агентство. Пер. с англ. И.И. Гусева, А.А. Деревоедов, Г.М. Родченков. Ред. А.А. Деревоедов.: М.: Издательство «Всемирное антидопинговое агентство», 2008. 70 с.

Інформаційні ресурси

- Верховна Рада України. URL: <http://rada.gov.ua/>.
- Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
- Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>.
- Міністерство внутрішніх справ України. URL: <http://mvs.gov.ua/>.
- Офіс Генерального Прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/>.
- Офіційний портал Судової влади України. URL:<https://court.gov.ua/>.
- Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.